

เวียดนามเร่งแก้ปัญหาทุเรียนส่งออก ท่ามกลางแรงกดดันด้านราคาและมาตรการควบคุมคุณภาพ

1. เนื้อข่าว

จังหวัดด่งทาบ (Dong Thap) และหลายพื้นที่ในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Mekong Delta) กำลังเผชิญแรงกดดันต่อภาคอุตสาหกรรมทุเรียนจากภาวะราคาปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงในตลาดส่งออก อุปสรรคด้านการตรวจสอบสินค้า และมาตรการควบคุมคุณภาพที่เข้มงวดขึ้นจากประเทศผู้นำเข้า โดยแม้จะเข้าสู่ช่วงฤดูเก็บเกี่ยวหลักและมีผลผลิตออกสู่ตลาดจำนวนมาก แต่ราคาทุเรียนหน้าสวนกลับมีแนวโน้มชะลอตัว ทั้งนี้ ทุเรียนพันธุ์ Ri6 มีราคาเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 25,000–30,000 เวียดนามต่งต่อกิโลกรัม ขณะที่ทุเรียนพันธุ์ Monthong มีราคาเฉลี่ยประมาณ 60,000–70,000 เวียดนามต่งต่อกิโลกรัม ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายด้านเสถียรภาพตลาดและขีดความสามารถในการแข่งขันของทุเรียนเวียดนามในระยะปัจจุบัน

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2569 คณะกรรมการประชาชนจังหวัดด่งทาบ (People's Committee of Dong Thap Province) ได้จัดการประชุมเพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขอุปสรรคในการส่งออกทุเรียน โดยข้อมูลจากกรมเกษตรและสิ่งแวดล้อม (Department of Agriculture and Environment) ระบุว่า จังหวัดมีพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนมากกว่า 32,100 เฮกตาร์ และมีปริมาณผลผลิตรวมประมาณ 511,000 ตันต่อปี ซึ่งในช่วงเดือนพฤษภาคม–มิถุนายน อันเป็นช่วงผลผลิตสูงสุด (Peak Season) คาดว่าจะมีผลผลิตออกสู่ตลาดมากกว่า 111,200 ตัน อย่างไรก็ตาม ภาคอุตสาหกรรมกำลังเผชิญข้อจำกัดสำคัญในลักษณะข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง (Structural Constraints) ที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานอย่างต่อเนื่อง

ในประเด็นแรก คือแรงกดดันจากการแข่งขันและการปรับลดของราคา ซึ่งมีสาเหตุสำคัญจากการที่ผลผลิตทุเรียนของจังหวัดด่งทาบออกสู่ตลาดในช่วงเวลาเดียวกับทุเรียนจากประเทศไทย ส่งผลให้เกิดภาวะอุปทานล้นตลาดในตลาดปลายทาง โดยเฉพาะตลาด จีน ทั้งนี้ ราคาทุเรียนพันธุ์ Ri6 ได้ปรับลดลงประมาณร้อยละ 46 เมื่อเทียบกับช่วงหลังเทศกาลตรุษจีน ในปี 2569 ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรและเสถียรภาพของตลาดโดยรวม

ในประเด็นที่สอง คือข้อจำกัดของระบบห้องปฏิบัติการตรวจสอบ (Testing Laboratory System) ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการออกใบรับรองเพื่อการส่งออก (Export Certification) โดยสมาคมทุเรียนจังหวัดดงทาป รายงานว่า ศูนย์ตรวจสอบบางแห่งประสบปัญหาภาระงานเกินขีดความสามารถ หรือมีการระงับการรับตัวอย่าง จากภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงเป็นการชั่วคราว ส่งผลให้ผู้ประกอบการไม่สามารถดำเนินการจัดทำเอกสารเพื่อการส่งออก ได้ครบถ้วนตามข้อกำหนดทางกฎหมาย อีกทั้งปัจจุบันห้องปฏิบัติการให้ความสำคัญกับการรับตัวอย่างจาก ภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้และที่ราบสูงตอนกลาง ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดให้พื้นที่ปลูก สถานที่เก็บเกี่ยว และ สถานประกอบการบรรจุต้องอยู่ในพื้นที่เดียวกัน จึงจะสามารถดำเนินการสุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าว ส่งผลให้ผลผลิตจากภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงถูกจำกัดโอกาสในการเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบเพื่อการส่งออก

ในประเด็นที่สาม คือปัญหาด้านความปลอดภัยของสินค้าและการตรวจสอบย้อนกลับ โดยการตรวจพบการปนเปื้อนของโลหะหนักประเภทแคดเมียม (Cadmium) และสารสี Yellow O ในบางล็อตสินค้า ได้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของตลาดนำเข้า นอกจากนี้ การกำกับดูแลรหัสพื้นที่ปลูก และรหัสสถานประกอบการบรรจุยังขาดความเข้มงวดเพียงพอ ส่งผลให้เกิดการใช้รหัสโดยมิชอบ (Code Misuse) ซึ่งเป็น ความเสี่ยงต่อระบบการกำกับดูแลคุณภาพสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออกของเวียดนามโดยรวม

เพื่อตอบสนองต่อข้อจำกัดดังกล่าว หน่วยงานภาครัฐของจังหวัดดงทาปได้ดำเนินการมาตรการ สนับสนุนหลายประการ โดยภาคการเกษตรได้ร่วมมือกับสถาบันวิจัยในการพัฒนาโครงการนำร่องเพื่อปรับปรุง คุณภาพดิน อาทิ การยกระดับค่าความเป็นกรด-ด่าง เพื่อลดการดูดซึมแคดเมียมของพืช การประยุกต์ใช้ จุลินทรีย์ (Microorganisms) เพื่อลดสารตกค้างในดิน รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถของห้องปฏิบัติการ ตรวจสอบภายในจังหวัด ตลอดจนการเสนอให้ใช้ชุดทดสอบแบบรวดเร็ว (Rapid Test Kits) เพื่อคัดกรองพื้นที่ ปลอดภัยในเบื้องต้น อันจะช่วยลดระยะเวลาในกระบวนการควบคุมคุณภาพ

ในเชิงนโยบาย นาย Nguyen Phuoc Thien รองประธานคณะกรรมการประชาชนจังหวัดดงทาป ได้มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตรวจสอบพื้นที่เพาะปลูกแบบไม่แจ้งล่วงหน้า และในกรณีที่พบ การไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการเพาะปลูก หรือมีการจัดทำบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน จะมีการเสนอให้เพิกถอน รหัสส่งออกตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อจำกัดความเสี่ยงต่อสินค้าส่งออกทั้งระบบ นอกจากนี้ ยังได้กำหนด แนวทางระยะยาวในการจัดทำแผนพัฒนาการปลูกทุเรียนอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยี อุตสาหกรรม (Industrial Technology Center) โดยอ้างอิงรูปแบบจากเกาหลีใต้ เพื่อสนับสนุนการตรวจติดตาม คุณภาพดินและผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยวในแต่ละรอบการผลิต นอกจากนี้ ยังได้เน้นย้ำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพิ่มความเข้มงวดในการกำกับดูแลรหัสพื้นที่ปลูกและรหัสสถานประกอบการบรรจุ พร้อมทั้งยกระดับการควบคุม คุณภาพตั้งแต่ต้นทาง (Upstream Quality Control) ซึ่งไม่เพียงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการผ่านการตรวจสอบ ทางเทคนิคของประเทศผู้นำเข้าเท่านั้น หากยังเป็นปัจจัยพื้นฐานในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ของทุเรียนเวียดนามในตลาดโลกอย่างยั่งยืนในระยะยาว

(แหล่งที่มา <https://vneconomy.vn/> ฉบับวันที่ 5 พฤษภาคม 2569)

2. วิเคราะห์ผลกระทบ

สถานการณ์ราคาทุเรียนในจังหวัดดงทาปที่ปรับตัวลดลงอย่างรุนแรงในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวปี 2569 กำลังกลายเป็นประเด็นสำคัญในภาคเศรษฐกิจการเกษตรของเวียดนาม เนื่องจากสะท้อนทั้งปัญหาอุปทาน ส่วนเกินในระยะสั้น และข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของระบบการผลิต การควบคุมคุณภาพ และการบริหารจัดการ ห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก แม้ว่าจังหวัดดงทาปจะเป็นหนึ่งในพื้นที่เพาะปลูกทุเรียนสำคัญของ ภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง และมีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่การที่ผลผลิตจำนวนมาก ออกสู่ตลาดพร้อมกัน ประกอบกับการที่จีนซึ่งเป็นตลาดส่งออกหลัก เพิ่มความเข้มงวดด้านมาตรฐานสุขอนามัย และความปลอดภัยอาหาร (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) ได้ส่งผลให้ราคาทุเรียน โดยเฉพาะพันธุ์ Ri6 ปรับตัวลดลงอย่างรวดเร็ว และสร้างแรงกดดันโดยตรงต่อรายได้ของเกษตรกร ผู้รวบรวม ผลผลิต และผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุปทานทั้งหมด

ข้อมูลจากกระทรวงเกษตรและสิ่งแวดล้อมของเวียดนามระบุว่า ในช่วง 4 เดือนแรกของปี 2569 เวียดนามมีมูลค่าการส่งออกผักและผลไม้ประมาณ 2,060 ล้านดอลลาร์ โดยมากกว่าร้อยละ 50 เป็นการส่งออกไปยังตลาดจีน สะท้อนให้เห็นถึงการพึ่งพาสหรัฐเพียงตลาดเดียวในระดับสูง ซึ่งทำให้ภาคการส่งออกผลไม้ของเวียดนามมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายการนำเข้าและมาตรการทางเทคนิคของจีน โดยเมื่อจีนเพิ่มความเข้มงวดด้านการตรวจสอบคุณภาพ ลดปริมาณการนำเข้า หรือชะลอการอนุมัติพิธีการศุลกากรย่อมส่งผลกระทบต่อราคาสินค้าเกษตรภายในประเทศอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสินค้าที่มีการพึ่งพาสหรัฐจีนในสัดส่วนสูง เช่น ทุเรียน

นอกจากแรงกดดันด้านตลาดแล้ว ปัญหาความล่าช้าในกระบวนการตรวจสอบคุณภาพเพื่อการส่งออกยังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ซ้ำเติมสถานการณ์ราคาคตกต่ำในปัจจุบัน โดยผู้ส่งออกทุเรียนในภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงจำนวนมากรายงานว่า ห้องปฏิบัติการตรวจสอบบางแห่งต้องระงับการรับตัวอย่างชั่วคราว หรือจำกัดปริมาณการตรวจ เนื่องจากภาระงานเกินขีดความสามารถ รวมถึงปัญหาความไม่สอดคล้องกันของผลตรวจระหว่างห้องปฏิบัติการในเวียดนามที่ได้รับการรับรองจากจีน กับผลการตรวจสอบย้อนหลังของหน่วยงานศุลกากรจีน ส่งผลให้ผู้ส่งออกและผู้นำเข้าขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการรับรองคุณภาพ และชะลอการรับซื้อผลผลิตเพิ่มเติม สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ผลผลิตจำนวนมากตกค้างในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวสูงสุด และกดดันราคาทุเรียนภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง

ขณะเดียวกัน ผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรและการค้าของเวียดนามเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวไม่ได้เกิดจากภาวะผลผลิตล้นตลาดหรือข้อจำกัดด้านการตรวจสอบเพียงอย่างเดียว แต่ยังสะท้อนจุดอ่อนของระบบบริหารจัดการคุณภาพและการตรวจสอบย้อนกลับที่ยังขาดความเชื่อมโยงและความโปร่งใสในหลายพื้นที่ ปัจจุบัน เกษตรกรจำนวนมากยังไม่สามารถปรับใช้ระบบบริหารจัดการข้อมูลดิจิทัลได้อย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้การติดตามข้อมูลตั้งแต่แหล่งเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว การคัดบรรจุ ไปจนถึงการส่งออก ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ นอกจากนี้ ยังพบกรณีการใช้รหัสพื้นที่เพาะปลูกและรหัสโรงคัดบรรจุโดยมิชอบ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของระบบกำกับดูแลการส่งออกสินค้าเกษตรของเวียดนาม และเพิ่มความเสี่ยงต่อการถูกเข้มงวดมาตรการนำเข้าจากประเทศคู่ค้าในอนาคต

เพื่อลดผลกระทบในระยะสั้น หน่วยงานระดับท้องถิ่นและกระทรวงเกษตรและสิ่งแวดล้อมของเวียดนามจึงได้เร่งดำเนินมาตรการควบคุมคุณภาพและแก้ไขข้อจำกัดเชิงโครงสร้างในหลายด้าน โดยมีการเพิ่มความเข้มงวดในการกำกับดูแลรหัสพื้นที่เพาะปลูกและรหัสโรงคัดบรรจุ การเร่งตรวจสอบการปนเปื้อนของสารแคดเมียม (Cadmium) และสารตกค้างอื่นที่อาจกระทบต่อมาตรฐานนำเข้า ตลอดจนการบริหารจัดการปริมาณผลผลิต การส่งเสริมการเชื่อมโยงตลาดภายในประเทศ และการสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้ เพื่อบรรเทาแรงกดดันด้านอุปทานและลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาสหรัฐเพียงอย่างเดียว

ในระยะยาว เวียดนามกำลังเร่งยกระดับระบบกำกับดูแลคุณภาพสินค้าเกษตรให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้น โดยกระทรวงเกษตรและสิ่งแวดล้อมได้เริ่มดำเนินโครงการนำร่องระบบตรวจสอบย้อนกลับทุเรียนทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2569 และมีแผนขยายการบังคับใช้เต็มรูปแบบตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2569 เป็นต้นไป ระบบดังกล่าวจะครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว การคัดบรรจุ การขนส่ง และการส่งออก เพื่อเพิ่มความโปร่งใสของห่วงโซ่อุปทาน สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประเทศผู้นำเข้า และลดความเสี่ยงจากการถูกปฏิเสธสินค้าในตลาดต่างประเทศ นอกจากนี้ เวียดนามยังเร่งผลักดันให้เกษตรกรปรับกระบวนการผลิตตามมาตรฐาน VietGAP และแนวทางการบริหารจัดการสุขภาพพืชแบบบูรณาการ (Integrated Plant Health Management: IPHM) เพื่อยกระดับมาตรฐานความปลอดภัยอาหาร ลดความเสี่ยงด้านสารตกค้าง และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของสินค้าเกษตรเวียดนามในระยะยาว

3. นำเสนอโอกาส/แนวทาง

สถานการณ์ราคาทุเรียนในจังหวัดต่างทาปและภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงที่ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่องสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของตลาดทุเรียนในจีน ซึ่งกำลังให้ความสำคัญกับมาตรฐานสุขอนามัย ความปลอดภัยอาหาร และระบบตรวจสอบย้อนกลับมากกว่าการแข่งขันด้านปริมาณเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยทั้งในประเทศและในเวียดนามต้องเผชิญแรงกดดันด้านการแข่งขันเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกัน ทั้งนี้ ความเข้มงวดด้านการตรวจสอบสารตกค้าง การกำกับดูแลรหัสพื้นที่เพาะปลูก และการรับรองมาตรฐานส่งออก อาจส่งผลให้ต้นทุนการค้าในธุรกิจและระยะเวลาการส่งออกเพิ่มสูงขึ้น ขณะเดียวกัน ความผันผวนของราคาทุเรียนเวียดนามอาจกดดันโครงสร้างราคาในตลาดจีนและส่งผลกระทบต่ออำนาจการต่อรองของผู้ส่งออกไทยในระยะต่อไป

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวยังเปิดโอกาสสำคัญสำหรับผู้ประกอบการไทยที่มีศักยภาพด้านมาตรฐานการผลิตและระบบบริหารจัดการคุณภาพ โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่สามารถพัฒนาระบบตรวจสอบย้อนกลับ การควบคุมคุณภาพตลอดห่วงโซ่อุปทาน และการผลิตตามมาตรฐานสากล อาทิ GAP, GMP และมาตรฐานด้านสุขอนามัยพืช จะมีความได้เปรียบในการรักษาความเชื่อมั่นของผู้นำเข้าและผู้บริโภคจีน นอกจากนี้ ความเข้มงวดด้านมาตรฐานของเวียดนามยังสร้างโอกาสให้ธุรกิจไทยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการเกษตร ห้องปฏิบัติการตรวจสอบ ระบบดิจิทัลเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับ บริการโลจิสติกส์ควบคุมอุณหภูมิ และอุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้ สามารถขยายความร่วมมือทางธุรกิจและการลงทุนในเวียดนามได้มากขึ้น

ผู้ประกอบการไทยควรเร่งปรับตัวจากการแข่งขันด้านราคาไปสู่การแข่งขันด้านคุณภาพ ความปลอดภัยอาหาร และความยั่งยืนของห่วงโซ่อุปทาน ควบคู่กับการกระจายความเสี่ยงด้านตลาดส่งออกเพื่อลดการพึ่งพาสตลาดปลายทางเพียงประเทศเดียว นอกจากนี้ ควรติดตามการปรับปรุงกฎระเบียบด้านการนำเข้าและระบบกำกับดูแลสินค้าเกษตรของเวียดนามและจีนอย่างใกล้ชิด เนื่องจากมาตรการด้านการตรวจสอบและการรับรองคุณภาพมีแนวโน้มกลายเป็นเครื่องมือทางการค้า (Non-Tariff Measures: NTMs) ที่มีบทบาทสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรในตลาดโลกมากขึ้นในระยะยาว